

*pre samo
re program*

*listina 26/II ob 5h
v Federaciji Fran. II. nadst.*

Z a o b n o v o k r š č a n s k e d r u ž i n e .

Vodstvo katoliške akcije je zaprosilo, naj bi naš Znanstveni krožek zarisal vzor krščanske družine z vseh vidikov, dogmatičnega, moralnega, pravnega, zdravniškega itd., da bi moglo potem z jasnimi pojmi in smernicami na delo za njeno obnovo, ki je tako pereča. Meni je bila poverjena naloga sestaviti načrt, kako tej prošnji ustreči. Že iz predložene vloge je jasno, da predmet vsebuje kompleks vprašanj. Vsako vprašanje naj bi bilo predmet posebnega referata in delo posebnega referenta. Strnjeni rezultati bi nam dali to, kar se od nas želi.

Preden preidem k podrobnemu načrtu, naj omenim, da iz vloge ni povsem jasno, v kakem smislu pojmuje imenovano vodstvo družino. Sodil bi, da v vulgarnem smislu, to je v ožjem pomenu družine, ki obstoja iz očeta, matere in otrok. Ako v širšem pomenu družine, ki jo tvorijo: oče, mati, otroci in stalni posli, bi imeli še najmanj en referat več: Posli in družina.

Sedaj naj povem, kako sem si jaz načrt referatov zamislil.

A. Prvi osnovni referat in načelni bi bil:

Krščanska družina, kakoršna bi po naravno-božjem pravu morala biti.

Razdelba tega referata bi bila sledeča:

1) Namen in cilj krščanske družine: Seminarium reipublicae (Cicero) in kot krščanske družine: seminarium civitatis Dei (sv. Avguštin).

2) Mož in žena: Po naravnem in božjem pravu nerazdružljivo združena v svrhu medsebojne izpopolnitve: fiziološke, psihične, moralne, socialne. - Socialen namen te združitve je pomladek človeškega rodu kot primaren namen zakonske zveze, kateremu je kot sekundarni podrejen sedatio concupiscentiae, ki ne sme nikdar postati primaren. - Pod to točko bi spadal tudi patriarhat ne matriarhat, mož je glava, žena srce družine.

3) Starši in otroci: Starši nimajo pravice določati števila otrok. Sejati z namenom ne žeti - protinaravno.- Sejati pa zeleno požeti - zločin umora nedolžnega.- Starši ne samo roditelji, ampak tudi vzgojitelji, predvsem za Boga.- Naravna pravica staršev do telesne, duševne, duhovne vzgoje otrok.- Qui habet ius ad finem, habet ius ad media. Družba, katere dobavitelji so, jim mora omogočiti, da jo bodo mogli zalagati z vsestransko porabnim pomladkom. Za to potrebna prehrana, stanovanje in drugo. Kot predpogoj temu primerna družinska plača očeta, da se more mati v prvi vrsti posvetiti vzgoji otrok.- Posebno poudariti, da četrta božja zapoved ne ureja samo razmerja otrok do staršev, ampak tudi razmerje staršev do otrok.

4) Otroci in starši: Proti modernemu avtonomizmu otrok poudariti njih moralne dolžnosti napram staršem: ljubezen, spoštovanje, pokorščino, naj so že mladoletni ali polnoletni, samo da še v domači hiši oz. pod oblastjo staršev.- Ne pozabiti na razmerje, ki mora vladati med otroci gospodarji in starši prevžitkarji. Tudi splošno krvaveča rana, za katero ima katoliška morala lek.

5) Družina in posli: Spadajo k družini v širšem pomenu besede odnosno so nekaki sekundarni člani družine v ožjem pomenu besede. Kot s takimi treba primerno ravnati.- Pravično plačati.- Skrbeti za njih dušo in telo.- Tu treba akcentuirati dolžnost jim dati časa za izvrševanje verskih dolžnosti.

6) Posli in družina: Sentire cum familia.- Zvesto delo, spoštovanje in pokorščina.

Ta referat bi bil tedaj precej obširen, a bi vseboval pravzaprav že vse, kar vodstvo katoliške akcije od nas zahteva. Referent bi moral gledati na to, da vse medsedbojne odnošaje na strogo versko-moralni podlagi jedrnato začrta s posebnim poudarkom onega, kar je strogo naravno-božjep ~~pravnega~~, v katerem Cerkev ne more ničesar popustiti, ampak samo reči: Non licet. Ni ti dovoljeno.

B. Drugi referat bi bil:

Krščanska družina, kakršna danes v resnici je.

Razdelitev bi bila lahko ista, kakor pri prvem referatu.

Kdor pozna življenje moderne družine, bi nam na podlagi te razdelitve čisto lahko predočil nje negativno sliko.

Tretji referat naj bi bil:

Vzroki zijajočega prepada med idealom in realom krščanske družine.

Razdelitev bi bila:

1) Notranji vzroki: Pomanjševanje vere. Z vero je družina izgubila izpred oči svoj vzor. Zajel jo je materializem. Zakonskima je zakon navadni kontrakt z dekorativom zakramenta, kar je zaenkrat še taka navada. Človeški kontrakt bistvo, zakrament pritiklina. Odtod razporoke, zopetne poroke. Ločeni išče ločene v svrhu ožjega spoznanja. Sekundarni namen zakona uživanje je postal primaren. Otroci niso več blagoslov, ampak breme. Zakaj otroka in ne rajši avto, pravi moderna ameriška žena. Materialistična je tudi vzgoja. Starši poznajo le otrokov želodec, ne pa neumrjoče duše. Zato ni čuda, da je ljubezen otrok do staršev bolj živalska kot božja. Če starši ne poznajo svojih dolžnosti do otrok in otroci ne do staršev, kako naj jih poznajo do poslov. Ti so jim le *malum necessarium*. In posli jim vračajo ~~nika~~ nemilo za nedrago.

2) ~~XXXXXXXX~~ Zunanji vzroki: Duh časa grozeč še dobrim družinam.- Krivične in nezdrave socialne razmere.- Nezačuden družinska plača.- Stanovanjska beda in z njo združeno moralno ter higijensko zlo.- Pa sub rosa nekompetentno vtikanje države v svetišče družinskega življenja in avtonomnega poslovanja: civilni zakon, laizirana šola, zatiranje organizacij na verski podlagi.

D. Četrty referat bi pa bil:

Kako real krščanske družine zopet približati idealu.

1) Z odstranjenjem notranjih vzrokov njenega propada.

Z uveljavljenjem krščanskih načel in krščanskega življenja kot edine solidne podlage idealnega zakonskega in družinskega življenja.- Nujno potrebna so stanovska versko cerkvena društva. V političnih strankarskih borbah se je to preveč zanemarilo, kar šele sedaj prav čutimo. Na strogo versko-cerkveni podlagi smo imeli

organizirane pravzaprav le dekleta (Marijine družbe). Deloma žene (Marijine družbe za žene in matere).- Za može in fante se je odločno premalo storilo. Fantovske Marijine družbe so domala zaspale. Apostolstvo mož ni nikoli zajelo vseh, ki so se politično šteli za naše. Tu bo treba vsekako energično zastaviti. Iz poživiljene vere bo zrasla zavest in vest o drugih medsebojnih dolžnostih posamnih družinskih članov. Materialistični bacil, ki sedaj razjeda družino, bo paraliziran.

2) Z odstranjenjem zunanjih vzrokov njenega propada.

S tem bo težava. Na potrebno socialno zakonodajo nimamo zlasti sedaj nikakega vpliva.- Kapitalizma niti katoliškega ne moremo ubiti.- In vendar ima Ford deloma prav, kar je pred kratkim izjavil: Vzrok modernega materializma je krivično socialno-ekonomsko stanje. Kako naj bo tak, ki danes ne ve, kaj bo on in njegova družina jutri jedla in kje bo spal, idealen. Če mora vedno le na svoje materielne potrebe misliti, mora nujno postati materialist. Družina osnovana na tej podlagi je pa v diametralnem nasprotju s svojim idealom. Seve radi tega obupati nam brani krščanski optimizem. Storiti, kar je v naši moči. Kako in kje zastaviti, bi pokazala podrobna debata ali posebni delovni program, ki bi ga naj podal oz. izdelal kak sociolog na podlagi realnega stanja in praktično dosegljivega cilja.

To, gospodje, bi bil moj načrt kako ugoditi prošnji vodstva Katoliške akcije. Če obvelja, bi že sedaj predlagal, naj bi končni rezultat naših razmotrivanj Prezvizišeni povzeli in osvojili ter vodstvu katoliške akcije avtoritativno predložili kot programno točko (prvo) naše praktične katoliške akcije.- Dixi.

Dodatek: Uvrstiti bi bilo semkaj tudi še po en referat o položaju rodbine v pravni zgodovini ter pregled rodbinskega prava v raznih državah.